

SECTION 3. INSTITUTIONAL TRANSFORMATIONS IN EDUCATION IN WARTIME

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-247-0-10>

ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙ І ВИКЛИКІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Козійчук О.Г.

ВСТУП

Реалізація стратегічної мети – інтеграції України в європейський простір як конкурентоспроможного суб'єкта – можлива шляхом удосконалення системи освіти та професійної підготовки кадрів для всіх сфер економіки. Потужну державу і конкурентну економіку може забезпечити згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих. Саме таких громадян мають готувати заклади освіти. Зміст професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти має постійно оновлюватися з урахуванням потреб ринку праці [1].

Законами України «Про освіту» [2], «Про вищу освіту» [3] та ін. визначено стратегічні завдання, важливі напрями перетворень у системі освіти. Згідно з п. 2 ст. 3 розділу I Закону України «Про вищу освіту», державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах: сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя; міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейський простір вищої освіти за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи; державної підтримки підготовки фахівців із вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності; сприяння здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти; відкритості формування структури

й обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців із вищою освітою [3].

Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 № 2745-VIII визначає порядок, умови, форми та особливості здобуття фахової передвищої освіти та регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, права та обов'язки фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері фахової передвищої освіти [4].

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні 2014 р. [5] передбачає створення в регіонах об'єднаних територіальних громад (ОТГ) і трансфер повноважень від районних державних адміністрацій як складників вертикалі державної виконавчої влади об'єднаним територіальним громадам, що потребує відпрацювання інноваційних моделей організації системи освіти регіону. Відповідно, розвиток ринку праці й ринку освітніх послуг у кожному регіоні вимагає нових форм взаємодії та співробітництва.

Таким чином, в умовах децентралізації влади в Україні функціонування системи освіти потребує як кардинального оновлення в напрямі посилення багатоаспектної партнерської взаємодії центральних і регіональних державних органів з органами місцевого самоврядування, освітніми закладами, науковцями, педагогами, батьками, учнівською молоддю, потенційними роботодавцями, громадськими об'єднаннями, так і партнерства держави та громад [5]. Такі трансформації необхідні в контексті основних завдань у сфері освіти, що визначено в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» та ін.

1. Нові виклики для системи освіти в умовах трансформації

У цьому розділі автором поставлено за мету визначення напрямів удосконалення механізму функціонування освіти в контексті трансформацій і викликів на регіональному рівні. Принципи регіоналізації сьогодні є домінуючим щодо розвитку освітніх систем. Його реалізація означає новий етап становлення освітнього простору (чи освітніх реалій) України. Регіональний підхід сприяє оптимальному використанню специфіки та унікальності внутрішнього потенціалу регіонів для прискорення темпів економічного зростання. Додамо, що в теорії управління регіон

виступає сталим соціально-географічним поняттям. Це певна соціально-виробнича інфраструктура, що створюється різноманітною діяльністю регіонального соціуму та охоплює певну територію, яка є простором структурно-функціонального насичення. Окрім цього, регіон має самоврядний механізм, елементи якого взаємозалежні й доповнені механізмом зовнішнього регулювання. У сучасному розумінні – це співробітництво, що означає спільну діяльність, яка зустрічається в освіті, науці, соціально-виробничій інфраструктурі на регіональному рівні [6]. Тому вважаємо можливим говорити, що це дає можливість, з одного боку, урахувати регіональні особливості у змісті організації освітнього процесу, з іншого – розширювати мережу закладів освіти різних типів і з різними освітніми послугами для забезпечення зростаючих потреб суспільства щодо отримання якісної освіти.

Заслужовує на увагу те, що освітня реформа в Україні має чотири напрями: реформу середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, вищої освіти та створення нової системи управління і фінансування науки. За кожним із них будуть здійснені певні заходи, спрямовані на досягнення спільної мети: перетворити українську освіту на інноваційне середовище, у якому здобувачі освіти отримують навички та вміння самостійно здобувати знання і застосовувати їх у практичній діяльності, а науковці мають можливості та ресурси для проведення досліджень, що безпосередньо впливатимуть на соціально-економічний стан держави. Під час реформування планується впровадити нові стандарти освіти, поліпшити матеріально-технічну базу освітніх закладів та наукових установ, залучити найкращих педагогічних та наукових працівників і запровадити справедливую та прозору систему фінансування галузі освіти та науки [1].

Водночас серед проблем, що посилені кризовим станом економіки і пандемією коронавірусу, війною та нестабільною внутрішньою ситуацією, слід виділити необхідність удосконалення механізму фінансування освіти та дефіцит фінансових ресурсів на реалізацію реформи освіти загалом. Останні законодавчі зміни дещо вдосконалили нормативно-правове поле у сфері надання освітніх послуг та ведення наукової діяльності, проте інституційні зміни ще мають бути продовжені з урахуванням подальшої трансформації системи фінансування [7].

Отже, в узагальненому понятті регіональний підхід визначено пріоритетним у вирішенні різнопланових соціальних проблем у

регіоні, тому вважаємо можливим говорити, про важливість поєднання в системі освіти загальнодержавних регулювань та індивідуальних суспільних ініціатив. Разом із тим вагомим чинником у контексті освітніх змін є розвиток вищої освіти на основі регіонального співтовариства освіти, науки і виробництва, зміцнення регіонального співробітництва як у приватному, так і в громадському секторі.

У контексті вищезазначеного, важливо усвідомити, що в умовах трансформацій і викликів зростає роль як державних, так і приватних закладів вищої освіти. І як свідчення цьому Всеукраїнське об'єднання організацій роботодавців у галузі вищої освіти (далі – ВООРГВО) сформувало узагальнений рейтинг приватних закладів вищої освіти України 2022 р. за результатами, які ці заклади отримували протягом року в загальноновизнаних всеукраїнських та міжнародних рейтингах. Щоб визначити ТОП-20 найкращих закладів, що надають вищу освіту за кошти фізичних та юридичних осіб, спеціалісти ВООРГВО узагальнили дані виходячи з того, яке місце приватні заклади вищої освіти займають у рейтингах Scopus та «ТОП-200 Україна», а також за кількістю вступників.

Під час складання рейтингу Scopus до уваги беруться кількість наукових публікацій авторства студентів і викладачів та кількість цитувань цих публікацій. Цінність рейтингу полягає у тому, що він є маркером рівня фаховості наукового і науково-педагогічного кадрового складу закладів вищої освіти та показником актуальності і новизни їхніх наукових досліджень. Кількість вступників на відміну від цих двох рейтингів указує на визнання закладу не лише серед професійної спільноти, а й серед вступників. Останні ж зазвичай спираються на впізнаваність, репутацію, технологічне оснащення закладу вищої освіти та можливості працевлаштування з відповідним дипломом. Тож узагальнений рейтинг приватних закладів вищої освіти України 2022 р., складений фахівцями ВООРГВО, є найбільш збалансованим та таким, що враховує оцінки закладів вищої освіти, отримані за їхню наукову діяльність, якість надаваних освітніх послуг, попит на випускників на ринку праці та виглядає так (табл. 1).

Таблиця 1

**Узагальнений рейтинг приватних закладів вищої освіти
України (за версією ВООРГВО, 2022 р.)**

Місце	Назва закладу вищої освіти	Зараховано на контракт	ТОП 200	Scopus	Підсумковий
1	Міжрегіональна Академія управління персоналом	46	72	76	194
2	Львівський торговельно-економічний університет	43	100	96	239
3	Університет імені Альфреда Нобеля	52	98	133	283
4	Міжнародний гуманітарний університет	32	148	115	295
5	Київська школа економіки	171	86	68	325
6	Полтавський університет економіки і торгівлі	98	105	141	344
7	Український католицький університет	71	110	163	344
8	Університет економіки та права «КРОК»	114	108	155	377
9	Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»	107	138	146	391
10	Європейський університет	94	120	182	396

Складено за даними УНІАН [8]

Разом із тим відслідковуємо, що популярність приватної освіти в Україні залишається великою. У регіональному ракурсі простежується, що більшість приватних закладів вищої освіти сконцентровано, як правило, у столиці і менша частка – у регіонах. Ураховуючи, що фахову передвищу освіту має отримувати учнівська молодь на основі базової середньої освіти, то в контексті зазначеного вище комплекс «коледж – підрозділ університету, академії чи інституту» є реальною моделлю нової форми неперервної освіти в регіоні.

Відповідно до п. 12 ст. 1 Закону України «Про фахову передвищу освіту» (2019), якість фахової передвищої освіти – це відповідність умов освітньої діяльності та результатів навчання вимогам

законодавства та стандартам фахової передвищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, яка забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти.

Узагальнюючи положення Закону, головними механізмами інституційного забезпечення, які запроваджуються у систему фахової передвищої освіти, можемо вважати: створення при закладах фахової передвищої освіти наглядових рад, які контролюватимуть їх стратегічний розвиток, допомагатимуть у пошуку додаткових джерел фінансування, матимуть можливість впливати на керівництво в разі суттєвих проблем у діяльності; уведення нової системи державного фінансування: субвенція з держбюджету покриватиме здобуття повної загальної середньої освіти, а також підготовку за спеціальностями, яким надається особлива підтримка. Новий Закон установив основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи фахової передвищої освіти, створив умови для поєднання освіти з виробництвом із метою підготовки конкурентоспроможних фахівців для забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави [4].

Аналіз досліджуваної проблеми засвідчує, що організація освітнього процесу в системі вищої освіти, фахової передвищої у вимірі законодавчих змін полягає у тому, щоб привести в дію всі чинники державного, адміністративного впливу і досягти позитивного кінцевого результату – забезпечення якості надання освітніх послуг. Разом із тим зростає вплив місцевих громад на формування локальної освітньої політики з урахуванням місцевих культурних особливостей та особливостей ринку праці на основі державної освітньої політики. Переваги такого підходу, зокрема до розвитку науки, освіти і бізнесу на регіональному рівні, виражено у взаємних вигодах для системи освіти щодо підготовки фахівців для сфер економіки, які пов'язані між собою соціально-економічною привабливістю регіону та спільними соціально-економічними цілями освіти.

Таким чином, сьогодні головним пріоритетом є освіта. Філософія інвестицій в освіту базується на тій ідеї, що сьогодні державні соціальні витрати (приватні витрати на освіту) забезпечать у майбутньому економічне зростання та зайнятість. Створення системи (державних, приватних) закладів вищої освіти, фахової передвищої освіти і краще навчання в закладах освіти регіону можуть призвести в майбутньому до формування більш ефективної та конкурентоспроможної робочої сили,

яка більше сплатить податків і отримає меншу частку в страхуванні безробіття та соціальних виплатах.

З огляду на це, першочергове завдання органів місцевого самоврядування та закладів освіти ми вбачаємо у формуванні механізму державно-громадського управління у соціальній сфері у вимірі законодавчих змін. Для формування дієвого механізму державно-громадського управління надзвичайно важливим є унормування згідно з чинним законодавством представницьких органів від академічної громадськості (стейкхолдерів), що представляють у тому числі: 1) педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників; 2) здобувачів освіти; 3) батьків; 4) заклади освіти; 5) роботодавців; 6) об'єднання зазначених категорій осіб [3].

Маємо можливість стверджувати, що національні нормативно-правові акти переважно передбачили механізми розбудови державно-громадського управління в освітній сфері, де основою мають стати взаємна повага та партнерство, репрезентативність органів громадського самоврядування, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства. Своєю чергою, ми усвідомлюємо, що громадянське суспільство вимагає зростання ролі громадських організацій щодо змісту освіти, її якості у різноманітних аспектах досягнення цих цілей.

Зокрема, при центральних органах влади сьогодні в Україні працюють громадські ради, колегії, до складу яких уведено громадськість (батьки, педагоги, члени громадських організацій, бізнесмени, депутати). Особливу увагу приділено регіональному рівню, створюються локальні освітні округи, у яких соціально активних громадян (батьків, учнів, студентів) уведено до рад закладів освіти, піклувальних рад. Працюють ради учнівського самоврядування, об'єднання батьків, ради ректорів вищих закладів освіти закладів тощо. При Міністерстві освіти і науки України працюють Громадська колегія, громадські ради з питань дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти [9].

Разом із тим існує декілька механізмів співпраці держави та інститутів громадянського суспільства в Україні, зокрема механізм структурно-громадського супроводу, який передбачає субординаційну вертикаль управління освітою на кожному щаблі, що супроводжується відповідною громадською структурою, завдання якої – незалежна експертиза стану справ в освіті та діалог із владними структурами для встановлення балансу інтересів громадськості й освітньої спільноти. Громадські структури діють поруч із державними структурами

управління (на локальному і регіональному рівнях), вони налагоджують зв'язки всередині кожного управлінського рівня та між щаблями управління. Результатом має бути встановлення рівноваги між вимогами держави й запитам громадян, освітньої спільноти, учнівської молоді через формування механізму державно-приватного партнерства в освіті [5].

Таким чином, запропоновано механізм державно-громадського супроводу щодо підготовки фахівців для сфер економіки, який виконує роль проєктної моделі для створення і забезпечення функціонування освітніх установ у регіоні з аналогічними умовами, які забезпечують адаптивний характер допрофесійної підготовки з урахуванням потреб учнівської молоді у професійному навчанні, запитів їхніх батьків та соціально-економічної ситуації в регіоні. Утім, ефективною ця модель стане тоді, коли вона враховуватиме регіональні особливості, тенденції до автономії закладів освіти, конкурентоспроможність їхніх освітніх послуг та базуватиметься на принципах демократичного врядування. Цьому значною мірою сприятиме використання європейського та світового досвіду реформування освіти на демократичних засадах.

2. Перспективи запровадження нових інструментів інституційного забезпечення системи освіти в регіоні

Запровадження нових інструментів інституційного забезпечення системи освіти набуває особливої ваги з огляду на те, що саме через освіту можна не лише сформуванати міцне громадянське суспільство, а й закласти нові механізми державного управління в економіці та соціальній сфері. Процеси демократизації та публічності, залучення громадського контролю та передача окремих управлінських функцій від органів державної влади до інших суб'єктів управлінської діяльності в державному регулюванні суспільних процесів є невідворотними, якщо Україна прагне стати повноправним членом європейського простору. Цілковито очевидно, що міжнародна допомога та європейський і світовий досвід є важливими ресурсами, якщо їх використовувати для координації зусиль усіх учасників процесу освітньої політики, зокрема в процесі децентралізації та формування демократичних засад, що й має забезпечити в Україні сучасні стратегії реформування освіти.

Пропонуємо досвід Польщі, де розподіл організаційних сил між суб'єктами управління, що реалізується у формі державно-громадського управління, передбачає реалізацію у форматі

соціального партнерства. Співпраця громади з державними органами в управлінні освітою тісно пов'язана із самоврядуванням (місцевим, учнівським, студентським, аспірантським і самого закладу освіти). Суттєвим у вирішенні цього питання є умови обрання представників до громадських органів, сфера їхньої діяльності, компетенції та відповідальність, підпорядкування і співпраця між собою та з органами місцевого самоврядування. У демократизацію освіти значний внесок роблять громадські об'єднання, такі як Асоціація лідерів локальних груп. Пріоритетними напрямками її роботи є питання вільного доступу до інформації, запобігання корупції, організація соціального партнерства тощо [9].

З огляду на обмеженість джерел фінансування, актуальним для фінансування здобуття освіти, а також залучення вільних фінансових ресурсів на реалізацію освітніх проєктів є співпраця держави та приватного бізнесу у формі державно-приватного партнерства. Така тенденція сьогодні визнається фахівцями як один з найбільш ефективних інструментів у сфері розвитку інфраструктури надання послуг. Це, своєю чергою, впливає на загальний підхід до державного-громадського управління у сфері надання послуг. Одним із проявів тенденції соціального партнерства є концепція Нового публічного менеджменту (New Public Management), ідея якого полягає у привнесенні підходів приватного бізнесу до державного управління, передовсім до державного сектору економіки. Новому публічному менеджменту притаманний посилений фокус на фінансовому контролі та підвищенні ефективності та ін. Вагомим чинником поширення такого співробітництва держави та приватного бізнесу у Польщі є незадовільна якість надання інфраструктурних, соціальних послуг, що чинить несприятливий вплив у питаннях залучення інвестицій, а отже, і на економічне зростання.

Ще одним чинником, який визначає доцільність запровадження державно-приватного партнерства в практику, є ті переваги, які отримують учасники таких взаємин: держава та приватний бізнес. До них слід віднести такі: нижчі витрати виробництва; фінансові ресурси приватного сектору; вчасна чи дочасна реалізація проєкту, зокрема можливість застосування проєктів у соціальній сфері на основі соціально-приватного партнерства [10].

Безумовно, Україна, яка проголосила європейський вектор свого розвитку, має орієнтуватися на схожі практики в системі державно-приватного партнерства в освіті й науці. Як підтвердження цьому зазначимо, що Міністерством освіти і науки України представлено

до громадського обговорення проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку створення та функціонування регіональних центрів трансферу технологій». Доцільність прийняття проекту зумовлена необхідністю розвитку національної інноваційної економічної системи шляхом розширення мережі елементів інноваційної інфраструктури, активного залучення науковців до інноваційної діяльності, поєднання наукового та промислового потенціалу, забезпечення трансферу технологій та комерціалізації наукових результатів, збільшення обсягу інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції, реалізації продукції з високою прибутковістю, що призведе до відновлення економіки України інноваційним шляхом, яка зазнає суттєвого впливу внаслідок війни та воєнного стану. Проект має на меті: 1) забезпечення ефективного управління результатами інтелектуальної діяльності регіону; 2) забезпечення трансферу (комерціалізації) наукових результатів і технологій регіону; 3) залучення суб'єктів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності регіону для проведення спільних досліджень і розробок та впровадження їхніх результатів; 4) забезпечення взаємодії суб'єктів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності регіону з органами державної влади та місцевого самоврядування, а також суб'єктами підприємницької діяльності; 5) сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву [11].

Аргументація змін у професійній освіті щодо підготовки фахівців для сфери економіки, упровадження окреслених вище пропозицій щодо розвитку вітчизняної системи освіти і науки регіону потребують вивчення зарубіжного досвіду щодо освітньої політики на демократичних засадах. Представимо зарубіжний досвід демократичних засад в освітній політиці державно-приватного партнерства, що дасть змогу створити сприятливі умови євроінтеграційним процесам в Україні (табл. 2).

У більшості країн світу управління освітою здійснюється на центральному, регіональному, місцевому рівнях. Інститути громадянського суспільства роблять внесок у розвиток демократії, ці організації фінансуються з ЄС, наприклад створено багато різних фондів для вирішення найважливіших соціальних питань. Схеми емісії соціальних облигацій забезпечують нівелювання фінансових ризиків між приватними інвесторами та державою, що в підсумку забезпечує ефективність реалізації соціально-економічних програм.

Таблиця 2

Методи державно-громадського управління і фінансування освіти в зарубіжних країнах

Країна	Метод управління та фінансування освіти	Характеристика методу
1	2	3
Фінляндія	Управління на центральному рівні на основі державно-приватного партнерства. Фінансування за рахунок державного бюджету з використанням допомоги приватного сектору та інвесторів ЄС.	Управління освітою здійснюється Міністерством освіти та Національною радою – експертною інституцією з проблем освіти. Європейський інвестиційний фонд (European Investment Fund – EIF) разом із Міністерством економіки та зайнятості, Європейським фондом стратегічних інвестицій (European Fund for Strategic Investments – EFSI) створили ринок соціальних облігацій. EIF надає фінансування для навчання та пошуку роботи.
Ірландія	Управління на центральному і місцевому рівнях. Фінансування за рахунок державного бюджету з використанням допомоги приватного сектору.	Учасник європейської асоціації з контролю якості в галузі вищої освіти Представництвами асоціації на місцях є: Агентство з управління вищою освітою (воно і розподіляє фінанси), Рада з вищої освіти і навчальних сертифікатів (установлення і контроль над стандартами на всіх рівнях вищої освіти). Управління університетом здійснюють колегаліальні органи – адміністративна та академічна рада. До складу адміністративної ради входять представники від кожного коледжу, що належать до університету, а також особи, призначені центральним урядом і місцевою владою. Діють спеціальні програми освітніх облігацій (Education bond Ireland).
Люксембург	Управління на всіх рівнях. Важлива роль належить партнерству всіх учасників на національному і європейському рівнях. Фінансування за рахунок державного бюджету та інвесторів ЄС.	Діє п'ять професійних палат, які надають консультації з питань освіти на офіційному рівні: три представляють інтереси роботодавців, а інші дві – найманих працівників. Палати представлені як на національному (Рада з питань економіки та соціальних питань, Тристоронній консультативний комітет із питань професійного навчання), так і на європейському (Керівний комітет, Дорадчий комітет із питань професійного навчання) рівні. Їхні повноваження: організація навчання; проведення професійної орієнтації; проектування структури навчальних програм; присвоєння кваліфікації.

Продовження таблиці 2

1	2	3
Латвія	Управління на центральному, регіональному і місцевому рівнях; участь представників громадськості, безпосередньо не пов'язаних з освітніми правовідносинами, – роботодавців. Фінансування за рахунок державного бюджету.	Три рівні суб'єктів громадсько-державного управління освітою: «органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування; органи самоуправління, що представляють усі сектори академічної спільноти; інші суб'єкти, які безпосередньо не вступають в освітні правовідносини». Функціонує ваучерна система фінансування усіх рівнів освіти як система державного заохочення для обдарованих абітурієнтів – диференційовані гранти уряду.
США	Система освіти глибоко децентралізована, як середня, так і вища – сфера компетенції штатів, права і можливості федерального уряду є незначними. Фінансування за рахунок державного бюджету з використанням допомоги приватного сектору.	Агентство з питань освіти, що контролює відповідність програм навчання законам штату та дотримання федерального законодавства, розробляє правила з добору та найму персоналу, розподіляє фінансування за програмами штату та федеральними грантами. Виборна Комісія штату з питань освіти розробляє довгострокові стратегії розвитку освіти. Принцип управління в освітніх установах такий: виборна рада розробляє політику, а найманий управлінець утілює її в життя. Фінансову незалежність округу забезпечує податок на нерухомість, діє програма освітніх облігацій (особа, яка досягла 24-х років, може придбати освітню облігацію).

Джерело: скомпоновано автором на основі [7; 9; 12; 13].

Американське та європейське бачення проблеми державно-громадського управління у сфері освіти базується на принципі взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства з метою прийняття ефективних управлінських рішень та задоволення суспільних інтересів у сфері освіти і подальшої трансформації системи її фінансування.

Результати аналізу теоретичних основ і чинної практики державно-громадського управління освітою в нашій країні та за кордоном підтвердили потребу демократичних перетворень в управлінні системою освіти. Соціально-політичні умови, що склалися в Україні, поставили перед системами державно-громадського управління та вищої освіти особливі завдання. Особливу увагу необхідно зосередити на залученні молоді до участі

в громадському житті та міжнародному співробітництві, яке займає значне місце в освітніх нормативно-правових актах, що є зрозумілим з огляду на євроінтеграційні процеси.

Представимо методи, які застосовуються у формуванні сучасних стратегій інституційного забезпечення системи освіти: це отримані в результаті наукового пошуку тренди і закономірності, що можуть бути використані під час прогнозування розвитку регіонального співробітництва, об'єднані спільною соціальною метою, – забезпечення сталого розвитку регіону на основі територіальності, глобальності проявів суспільних викликів та інтернаціоналізації. Європейська практика показала реальну можливість запровадження у формуванні інституційного забезпечення системи освіти в регіоні:

- Програма «Зміни в регіоні» (RITA) – це пріоритетні напрями фінансування: системні зміни; соціальна політика та система освіти; розвиток місцевого самоврядування і місцевих громад; розвиток підприємництва; права людини; розвиток освіти і культури [14].

- Програма «Молодь у дії»: в основі – пріоритетні напрями фінансування: європейська волонтерська служба; молодіжний обмін; тренінги та мережеві проекти з учнівською молоддю.

- Програма «Європейці за мир», яка повинна спонукати учнівську молодь у віці 14 до 21 року до критичного бачення історії і проблем сучасності, до транскордонного співробітництва з однолітками, до діалогу культур тощо [15]. Вищезазначене дало можливість дійти висновку, що отримані в результаті наукового пошуку тренди і закономірності, що можуть бути використані під час прогнозування розвитку регіону на основі державно-приватного партнерства є вагомим і перспективним чинником посилення конкурентоспроможності української освіти та зростання рівня її інтернаціоналізації.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що реформування системи освіти в Україні є одним із важливих суспільних кроків держави щодо реалізації запитів суспільства на якісну освіту та ефективний її розвиток в регіоні. Але це надскладний і тривалий процес, що потребує наукового підґрунтя. Розробляючи програмні документи, що установлюють концептуальні засади і визначають напрями функціонування освіти в контексті трансформацій і викликів в Україні, слід ґрунтовно проаналізувати зарубіжний досвід демократичних засад в освітній політиці.

Отже, в узагальненому сприйнятті для поліпшення якості освіти в умовах трансформації, зосередили увагу на децентралізації, яку слід здійснювати комплексно, між державою і громадянським суспільством, між органами влади і споживачами освітніх послуг, між державною виконавчою владою і місцевим самоврядуванням, між керівником освітньої установи та освітянами. Аналіз міри впливу означених соціально-організаційних принципів дає змогу виявити, інтегрувати й реалізувати економіко-соціальні можливості регіонів у форматі партнерства освіти і бізнесу у структурі об'єднаних територіальних громад. Усе це спонукає до наукового пошуку інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців для різних сфер економіки в контексті державно-приватного партнерства освіти, науки, органів місцевого самоврядування, бізнесу на сучасному етапі реформування вітчизняної освіти.

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано статті законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту» та Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні з метою визначення напрямів багатоаспектної партнерської взаємодії державних органів з органами місцевого самоврядування, освітніми закладами, науковцями, педагогами, батьками, учнівською молоддю, громадськими об'єднаннями. Розглянуто питання державно-громадського управління освітою. Звернено увагу на особливості залучення громадськості до прийняття управлінських рішень. Проаналізовано європейський і світовий досвід, який є важливим ресурсом для координації зусиль у процесі децентралізації та формування демократичних засад освітньої політики. Сформовано авторське бачення нових інструментів інституційного забезпечення системи освіти, які набувають особливої ваги з огляду на те, що саме через освіту можна не лише сформувати міцне громадянське суспільство, а й закласти нові механізми державного управління в економіці та соціальній сфері. Визначено стратегічні завдання, важливі напрями перетворень для розбудови державно-громадської системи управління на основі державно-приватного партнерства, що й має забезпечити в Україні сучасні стратегії реформування освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Реформа освіти та науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-osviti>
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (дата оновлення: 12.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.
5. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333>.
6. Балабаєва З. В. Новий регіоналізм – невід’ємний елемент європейської інтеграції. *Збірник наукових праць Національного центру з питань євроатлантичної інтеграції України*. 2005. Вип. 15. С. 16–197.
7. Терещенко Г. Перспективи запровадження нових інструментів фінансування освіти в Україні. *Освітня аналітика України*. 2019. № 1(5). С. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2019-1-58-66>.
8. УНІАН, інформаційне агентство. URL: <https://www.unian.ua/society/rejting-privatnih-universitetiv-ukrajini-2022-novini-ukrajini-11917509.html> (дата звернення: 03.10.2022).
9. Шоробура І. М. Зарубіжний досвід державно-громадського управління освітою. *Педагогічний альманах*. 2020. № 45. С. 171–178. DOI: <https://doi.org/10.37915/pa.vi45.67>.
10. Шилепницький П. І., Зибарева О. В. Державно-приватне партнерство: польський досвід. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6872> (дата звернення: 30.10.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.2.1
11. Проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку створення та функціонування регіональних центрів трансферу технологій». URL : <https://bit.ly/3Eiv2hn> (дата звернення: 03.10.2022).
12. Investment Plan for Europe: First social impact bond scheme in Europe supports integration in Finland. URL: <https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/katainen/announcements/investment-plan-europe-first-social-impact-bond-scheme-europe-supports-integration-finland> (дата звернення: 03.10.2022).

13. Education bond Ireland. URL: <https://educationbondireland.com/> (дата звернення: 03.10.2022).

14. Рамкова Програма ЄС для досліджень та інновацій ГОРИЗОНТ – 2020. URL: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/> (дата звернення: 03.10.2022).

15. Ресурсний центр ГУРТ. URL: <http://gurt.org.ua> (дата звернення: 16.10.2022).

Information about the authors:

Koziichuk Oksana Grigorivna

Candidate of Science Pedagogical, Docent Head of the Tourism,
University of Economics and Law “KROK”
30-32, Tabirna str., Kyiv, 03100, Ukraine